PETIČNÍ PRÁVO

Tento dokument se zabývá petičním právem v EU, včetně jeho právního základu, cílů, kritérií způsobilosti a postupů. Objasňuje, jak se petice podávají a přezkoumávají, jakou roli v jejich zpracování sehrává Evropský parlament a jeho Petiční výbor, a v čem spočívají možná hlavní následná opatření. Zdůrazňuje rovněž, že petice představují důležitý nástroj participativní demokracie a kontroly uplatňování práva EU.

PRÁVNÍ ZÁKLAD

— Článek 20, článek 24 a článek 227 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU), v nichž jsou stanovena práva občanů EU, včetně práva předložit petici (poprvé zavedeného Maastrichtskou smlouvou).

— Článek 44 Listiny základních práv Evropské unie, který taktéž stanovuje petiční právo.

CÍLE

Petiční právo bylo zavedeno, aby:

— mohli občané EU a osoby pobývající na jejím území přímým a přístupným způsobem vyjadřovat své znepokojení, žádat o přijetí opatření nebo předkládat stížnosti orgánům EU,

— se jednotlivci mohli podílet na kontrole provádění práva a politik EU.

POSTUP A ZPRACOVÁNÍ PETIC

A. Způsobilost a požadavky (článek 227 SFEU)

Každý občan EU a každá fyzická osoba s bydlištěm nebo právnická osoba se statutárním sídlem v některém členském státě může Parlamentu předkládat petice, a to samostatně či společně s dalšími občany.

Aby byly petice přípustné, musí se týkat záležitostí, jež spadají do působnosti Evropské unie, a přímo se dotýkat předkladatelů petic. Tato druhá podmínka má velmi rozsáhlý výklad.

B. Postup

Postup pro předkládání petic a jejich posuzování je stanoven články 226 až 230 a přílohou VI (XX) jednacího řádu Parlamentu, které udělují příslušnou pravomoc Petičnímu výboru.

1. Formální náležitosti

Petice musí uvádět jméno, státní příslušnost a adresu každého z předkladatelů a musí být podána v jednom z úředních jazyků EU. Petice lze předkládat buď v elektronické podobě prostřednictvím internetového portálu Parlamentu pro předkládání petic, nebo poštou.

2. Obsahová přípustnost

Petice splňující tyto formální náležitosti jsou postoupeny Petičnímu výboru, který musí nejprve rozhodnout, zda jsou přípustné. Výbor za tímto účelem ověří, zda daná záležitost spadá do působnosti EU. Pokud tomu tak není, výbor prohlásí petici za nepřípustnou. Uvědomí o této skutečnosti předkladatele petice a sdělí mu důvody tohoto rozhodnutí. Předkladatelé jsou často vybídnuti k tomu, aby se obrátili na jiný vnitrostátní, unijní nebo mezinárodní orgán. Nejčastějším důvodem nepřípustnosti petic je to, že předkladatelé nemají přesné informace o pravomocích a odpovědnosti EU, členských států a dalších mezinárodních organizací a orgánů (jako je OSN a Rada Evropy) a o možných opatřeních a nápravě z jejich strany, a to i v souvislosti s použitelností Listiny základních práv Evropské unie.

3. Posuzování petic

V závislosti na okolnostech může Petiční výbor přijmout jedno nebo více z těchto opatření:

— požádat Komisi, aby petici předběžně prošetřila a poskytla informace o tom, zda je v souladu s příslušnou legislativou EU,

— předat petici jinému výboru Parlamentu pro informaci nebo pro to, aby podnikl další kroky (výbory mohou pro Petiční výbor vypracovat stanovisko, projednat danou petici nebo ji zohlednit ve své legislativní, politické či kontrolní činnosti),

— pokud jde v petici o zvláštní případ, který vyžaduje individuální přístup, může Petiční výbor kontaktovat příslušné instituce či orgány nebo předat případ k vyřešení stálému zástupci dotčeného členského státu,

— podniknout jakékoli jiné vhodné kroky, aby se pokusil věc vyřešit nebo mohl předkladateli poskytnout vhodnou odpověď.

Výbor také rozhoduje o tom, zda bude petice zařazena na jeho pořad jednání. Pokud ano, je na schůzi pozván předkladatel a zástupci Komise a členských států. Na této schůzi mohou předkladatelé v případě zájmu představit svou petici. Komise poté ústně přednese své stanovisko a vyjádří se ke své písemné odpovědi na otázky, jež petice vznesla. K vystoupení mohou být rovněž přizváni zástupci dotčených členských států. Členové Petičního výboru mají poté příležitost vyměnit si názory na otázky, které vyvstaly v průběhu rozpravy, a navrhnout opatření, která je nutné přijmout.

Ve zvláštních případech se může výbor rozhodnout uspořádat slyšení nebo seminář, provést zjišťovací misi v příslušné zemi či oblasti, o svých pozorováních a doporučeních vydat zprávu o pracovní cestě nebo připravit a předložit úplnou zprávu nebo stručný návrh usnesení, o nichž pak bude Evropský parlament hlasovat na plenárním zasedání. Může se také rozhodnout předložit Komisi nebo Radě otázky k ústnímu zodpovězení a uspořádat rozpravu v plénu.

Pokud se petice vztahuje k záležitosti obecného zájmu a odhaluje nesprávné provedení nebo použití práva EU, může Komise na jejím základě přijmout vůči příslušnému členskému státu opatření, např. zahájit řízení pro nesplnění povinnosti.

4. Uzavření

Petice může být Petičním výborem uzavřena v různých stadiích postupu, např. poté, co výbor rozhodne o přípustnosti, po projednání na schůzi výboru, v případě, že ve věci petice již nelze učinit žádná další opatření, když petici předkladatel stáhne nebo když předkladatel na žádost o poskytnutí dalších informací neodpoví ve stanovené lhůtě.

5. Transparentnost

Petice předložené Parlamentu se stávají veřejnými dokumenty. Jejich shrnutí a jiné relevantní dokumenty se zveřejní ve všech úředních jazycích EU na internetovém portálu Parlamentu pro předkládání petic poté, co Petiční výbor rozhodne o jejich přípustnosti.

Předkladatelé jsou písemně informováni o veškerých rozhodnutích výboru týkajících se jejich petic a důvodech těchto rozhodnutí, a jakmile jsou rozhodnutí k dispozici, jsou jim případně poskytnuty příslušné informace a dokumenty.

ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Podle Smluv je příjemcem petic Parlament, a zodpovídá tedy za to, aby byly obavy vyjádřené v těchto peticích v EU plně zohledněny. Za tímto účelem vznikl zvláštní výbor, Petiční výbor, který má za úkol petice zpracovávat a koordinovat navazující činnosti orgánu.

Jak se zdůrazňuje ve výročních zprávách o jednáních výboru v předešlém roce, Parlament vždy považoval petice za klíčový prvek participativní demokracie. Tyto zprávy obsahují podrobné informace o počtu obdržených petic, jejich formátu, stavu, výsledku, zemi, jazyku, státní příslušnosti a tématu a rovněž informace o webovém portálu, vztazích s Komisí, Radou a veřejným ochráncem práv, zjišťovacích misích, veřejných slyšeních, zadaných studiích a dalších klíčových otázkách. Parlament také zdůrazňuje jejich význam při odhalování případů nesprávného provedení a uplatňování práva EU členskými státy. Řada petic již vedla k legislativním nebo politickým opatřením, pilotním případům EU, řízením o předběžné otázce nebo řízením o nesplnění povinnosti.

Petiční výbor je obzvláště aktivní v oblasti základních práv (mj. pokud jde o práva dětí, diskriminaci, práva menšin, spravedlnost, volný pohyb, volební právo a brexit), životního prostředí a dobrých životních podmínek zvířat, vnitřního trhu, sociálních práv, migrace, obchodních dohod a veřejného zdraví. Výbor hraje zvláštní roli především při ochraně osob se zdravotním postižením, a to v kontextu rámce EU pro Úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením, a také každoročně organizuje seminář o otázkách souvisejících se zdravotním postižením, který se koná vždy v prosinci.

Pro zajištění toho, aby otázky vznesené v peticích byly řešeny a vyřešeny, existuje řada nástrojů: zjišťovací mise, veřejná slyšení, semináře a zadávání studií. Další nástroj představuje petiční síť vytvořená v roce 2016, která zajišťuje širší spolupráci s ostatními výbory zabývajícími se peticemi a spolupráci a dialog s vnitrostátními parlamenty a orgány a dalšími institucemi EU (zejména s Komisí a evropským veřejným ochráncem práv).

V roce 2014 Parlament spustil také internetový portál pro předkládání petic, který zlepšil viditelnost a transparentnost tohoto postupu. Portál poskytuje rovněž informace o alternativních způsobech, jak se mohou občané EU domáhat nápravy nebo vyjadřovat obavy na úrovni EU, včetně nástrojů, jako je evropská občanská iniciativa, SOLVIT, evropský veřejný ochránce práv a platforma Komise „Podělte se o svůj názor".

Ve volebním období 2024–2029 se petice týkaly především těchto oblastí: životního prostředí, zdraví, základních práv, demokracie a prosazování práva EU, rovnosti a rozmanitosti, zdravotního postižení, pracovních podmínek, malých a středních podniků a dopravy a volného pohybu. V roce 2025 obdržel Parlament 2 971 petic a jejich počet stále roste.

Tento dokument vypracovala tematická sekce Evropského parlamentu pro občany, rovnost a kulturu. Další informace naleznete na internetových stránkách Petičního výboru.

Katharina VINSON
04/2026